

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

PROGRAM POTPORE ZA PROIZVOĐAČE ŠEĆERNE REPE
ZA RAZDOBLJE 2023. DO 2027. GODINE

Zagreb, listopad 2023. godine

1. UVOD

Proizvodnja šećerne repe ima dugu tradiciju i veliki značaj u poljoprivrednoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj.

Ulaskom u Europsku uniju, Republika Hrvatska ušla je u sustav proizvodnih ograničenja u sektoru šećera. Pristupnim je ugovorom utvrđena nacionalna proizvodna kvota za proizvodnju šećera koja je bila za oko 35% niža od ukupne proizvodnje šećera u trogodišnjem razdoblju prije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Istodobno s primjenom sustava proizvodnih ograničenja započinje i trend smanjenja površina zasijanih šećernom repom.

Sustav proizvodnih ograničenja u sektoru šećera bio je u primjeni do 30. rujna 2017. godine, ali se trend smanjenja površina zasijanih šećernom repom nastavio, da bi u tržišnoj 2019./2020. godini proizvodnja šećera iz šećerne repe dosegla najniže brojke, dok je najniža razina zasijanih površina zabilježena dvije godine poslije u 2021./2022. tržišnoj godini.

U tržišnoj godini 2022./2023. prema privremenim pokazateljima proizvodnja šećera je manja u odnosu na prethodnu tržišnu godinu i to za oko 30%.

U 2022. godini, na površini od 8.889 ha proizvedeno je 572.186 t šećerne repe uz prinos od 64,4 t/ha, što u odnosu na 2021. godinu predstavlja pad žetvenih površina za 11,7%, pad proizvodnje od 19,1% i pad prinosa od 8,3%. Procjenjuje se da su površine zasijane šećernom repom u 2023. godini u odnosu na prethodnu 2022. godinu smanjene za 11,1%.

Glavni razlog smanjenja proizvodnje leži u padu cijena šećera na europskom tržištu zbog ukidanja ograničenja proizvodnje, što je dovelo i do najvećeg poremećaja na tržištu šećera u povijesti, kako u Europskoj uniji tako i u Republici Hrvatskoj. Ovaj se poremećaj najbolje može opisati činjenicom da su cijene šećera na europskom tržištu 45 mjeseci u nizu bile ispod referentne cijene od 404 eura/t, do kolovoza 2021. godine (izvor: Europska Komisija). Ta referentna cijena označava donji prag rentabilnosti industrije koji se može koristiti za aktivaciju neke od mjera javnih intervencija kojih međutim nije bilo.

Rezultat je pad interesa proizvođača za sjetvu šećerne repe, na što utječu i otkupne cijene koje mogu ponuditi domaći proizvođači šećera, pa se proizvođači okreću proizvodnji manje zahtjevnih kultura. Taj je trend u Republici Hrvatskoj doveo do manjka sirovine za rad dosadašnjih prerađivačkih kapaciteta, kumuliranja gubitaka i nužne odluke o restrukturiranju industrije šećera u cilju opstanka proizvodnje šećerne repe i šećera.

Poteškoće s kojima su se suočili proizvođači šećerne repe dodatno su pojačane u razdoblju trajanja pandemije virusa COVID-19, a nastavile su se i dodatno pojačale agresijom Rusije na Ukrajinu.

Nestabilnost na tržištu, otežan pristup i visoke cijene repromaterijala, dodatno je negativno utjecalo na kretanje sjetvenih površina u razdoblju od 2020. godine do danas.

Na području Europske unije ne postoji tržište šećerne repe, nego samo tržište šećera. Stoga je proizvodnja šećerne repe iznimno važna jer je vezana uz domaće preradbene kapacitete i ne može se plasirati na otvorenom tržištu za razliku od drugih ratarskih kultura, koje je moguće skladištiti i plasirati na tržište većem broju otkupljivača, uključivo za izvoz.

Stoga postoji bojazan mogućeg potpunog prestanka proizvodnje šećerne repe i zatvaranja jedine preostale aktivne šećerane za preradu šećerne repe, što bi imalo dalekosežne posljedice na zaposlenost u manje razvijenim ruralnim područjima Slavonije i Baranje gdje se odvija najveći dio proizvodnje šećerne repe i ukupna prerada. Zaključno s tržišnom godinom 2019./2020., šećerna repa se prerađivala u tri proizvodna pogona, godinu nakon toga u dvije šećerane, a od 2021. godine sva se šećerna repa prerađuje u jednom proizvodnom pogonu u Republici Hrvatskoj.

Obzirom da je dugi niz godina šećer jedan od najvažnijih izvoznih poljoprivrednih proizvoda Republike Hrvatske, bez vlastite proizvodnje, došlo bi do veće ovisnosti o uvozu i rasta cijena šećera u maloprodaji, što potvrđuju primjeri zemalja u kojima se dogodio takav scenarij.

Provedbom ovoga Programa osigurava se dodatna stabilnost i kontinuitet proizvodnje povećanim intenzitetom potpore za proizvođače, te ublažavaju negativni učinci opisanih trendova na prihode i

likvidnost uzgajivača šećerne repe, posebice onih najranjivijih iz skupine manjih i srednje velikih gospodarstava.

Stoga je cilj potpore za proizvođače šećerne repe zadržati i povećati interes proizvođača za daljnjom proizvodnjom šećerne repe, što je značajno ne samo zbog zadržavanja proizvodnje šećerne repe i opstojnosti industrije šećera već jednako tako i zbog šireg plodoreda i održavanja plodnosti poljoprivrednog zemljišta u čemu je šećerna repa nezamjenjiva kultura.

2. PRAVNA OSNOVA

Program potpore za proizvođače šećerne repe za razdoblje 2023. do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Program) donosi se na temelju članka 39. Zakona o poljoprivredi („Narodne novine“, broj 118/18, 42/20, 127/20 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 52/21 i 152/22).

Potpore iz ovoga Programa dodjeljuje se u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore de minimis u poljoprivrednom sektoru (SL L 352, 24. prosinca 2013.) kako je izmijenjena Uredbom Komisije (EU) 2019/316 od 21. veljače 2019. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1408/2013 o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore de minimis u poljoprivrednom sektoru (SL L 511, 22. veljače 2019.).

3. TRAJANJE PROGRAMA

Program se provodi u razdoblju 2023. do 2027. godine.

4. CILJ PROGRAMA

Cilj ovoga Programa je zadržati interes proizvođača za proizvodnju šećerne repe i smanjiti negativni trend u sektoru šećera u Republici Hrvatskoj, kako bi se uzgoj šećerne repe zadržao na poljoprivrednim površinama i osigurao rad postojećih preradbenih kapaciteta u Republici Hrvatskoj i osigurala stabilnost opskrbe u prehrambenom lancu.

Logistički i operativno-tehnički te financijski razlozi, upućuju na veliku međuovisnost dostupne, kvalitetne i cjenovno prihvatljive sirovine za potrebe prerađivačke industrije.

5. MJERA U PROVEDBI PROGRAMA

Program će se provoditi kroz mjeru potpore male vrijednosti poljoprivrednim proizvođačima koji su plodoredom na svome gospodarstvu osigurali sjetvu šećerne repe u godini podnošenja zahtjeva za potporu iz ovoga Programa.

6. KORISNICI POTPORE

Prihvatljivi korisnici potpore iz ovoga Programa su proizvođači šećerne repe koji su:

- upisani u Upisnik poljoprivrednika;
- podnijeli zahtjev za potporu iz ovoga Programa, a iznimno u 2023. godini smatra se da je podnesen zahtjev za potporu iz ovoga Programa podnošenjem Jedinstvenog zahtjeva za 2023. godinu za površine pod šećernom repom.

7. OBVEZE KORISNIKA POTPORE

Korisnici potpore dužni su u godini podnošenja zahtjeva za potporu iz ovoga Programa plodoredom na svom gospodarstvu osigurati sjetvu šećerne repe.

8. PRORAČUN ZA PROVEDBU PROGRAMA

Ukupna sredstva za provedbu ovoga Programa iznose 6.500.000,00 eura i osiguravaju se u Državnom proračunu Republike Hrvatske unutar razdjela 060 Ministarstva poljoprivrede.

Tablica 1. Plan financiranja Programa potpore za proizvođače šećerne repe za razdoblje 2023. do 2027. godine

PROGRAMSKA GODINA	IZNOS POTPORE (EURO)
2023.	1.300.000,00
2024.	1.300.000,00
2025.	1.300.000,00
2026.	1.300.000,00
2027.	1.300.000,00
UKUPNI IZNOS POTPORE	6.500.000,00

9. IZNOS POTPORE

Raspored nominalnog jediničnog iznosa potpore u odnosu na veličinu gospodarstva u pogledu zasijanih površina pod šećernom repom prikazan je u tablici u nastavku.

Tablica 2. Raspored nominalnog jediničnog iznosa potpore

Razvrstavanje poljoprivrednih gospodarstava s obzirom na površinu pod šećernom repom	Iznos potpore za površine pod šećernom repom u pripadajućem razredu, euro/ha
1) do 40,00 ha	530
2) od 40,01 do 200,00 ha*	330
3) više od 200,00 ha**	130
*obračun potpore se obavlja degresivno prema pripadajućim površinama u razredima 1. i 2.	
**obračun potpore se obavlja degresivno prema pripadajućim površinama u razredima 1. - 3.	

Korisnici potpore iz ovoga Programa, u godini sjetve šećerne repe i podnošenja zahtjeva za potporu iz ovoga Programa ostvaruju pravo na isplatu potpore vezano uz pripadajuće hektare šećerne repe uz primjenu nominalnog jediničnog iznosa potpore iz Tablice 2., a do ukupno najviše 1.300.000,00 eura. U slučaju kada taj iznos premašuje utvrđeni iznos od 1.300.000,00 eura, provodi se proporcionalno smanjenje pripadajućeg iznosa potpore za sve korisnike do razine raspoloživih 1.300.000,00 eura.

10. PROVEDBA PROGRAMA

Provedba ovoga Programa propisat će se Pravilnikom, a provodit će ga Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.